

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i povijesti

Student: Bojan Žigić

Nürnberški proces

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Boško Marijan, izv. profesor

Osijek, 2012. godine

Sažetak

Nacistički režim u Njemačkoj od 1933. do 1945. bio je mahom sastavljen od najgorih i najkrvoločnijih ljudi u ljudskoj povijesti. Zlodjela koja su počinili nad pokorenim narodima, a posebice Židovima, pokazala su do koje je krajnosti spreman ići čovjek kako bi ostvario svoje najniže pobude. Za ta su zlodjela morali stati pred lice pravde nakon završetka 2. svjetskog rata. Za mjesto održavanja suđenja izabran je Nürnberg – „sveti“ grad nacizma i Nationalsocijalističke stranke (NSDAP), grad po kojemu su ime dobili zloglasni zakoni usmjereni protiv Židova. Pobjedničke sile (SAD, Velika Britanija, SSSR i Francuska) su od studenog 1945. do listopada 1946. godine sudili najvišim nacističkim vođama za zločine koje je počinio Treći Reich. Nakon što su samoubojstvom ruci pravde izmakli Hitler, Himmler i Goebbels, najviši rangirani nacistički vođa ostao je maršal Reicha Hermann Göring. Njegov lik i djelo uvelike je zasjenio sve ostale optuženike. Nekadašnji drugi čovjek Reicha i zapovjednik ratnog zrakoplovstva (Luftwaffe), pokazat će se velikim suparnikom tužiteljstvu, posebice glavnom tužitelju SAD-a Robertu H. Jacksonu. Na suđenju će biti prikazani dotad neviđeni razmjeri zločina koje su zatekli Saveznici u koncentracijskim logorima. Tisuće dokumenata i fotografija, te brojni svjedoci, posvjedočili su o užasima koji su tamo počinjeni. Nacistički optuženici su svoju obranu temeljili na zapovjednom lancu koji im je davao naredbe. Svaljujući sve na leđa Hitlera i Himmlera pokušali su opravdati svoja djela, no brojni dokazi koji su iznijeti pred sudom nedvojbeno su ukazivali da su upravo oni krivci za počinjene zločine. Za te zločine sud ih je na kraju kaznio s ukupno 12 smrtnih kazni i brojnim dugogodišnjim kaznama zatvora.

Ključne riječi: Nürnberg, suđenje, nacizam, zločini

Uvod

Nürnberški proces s pravom se smatra najvećim suđenjem u povijesti. Nakon najvećeg rata u povijesti, koji je odnio najviše žrtava i u kojem su počinjeni najstravičniji zločini ikad viđeni u povijesti čovječanstva, krivci za te zločine morali su odgovarati pred licem svijeta. Nacistički režim, koji je počinio te zločine, izveden je pred sud svega nekoliko mjeseci nakon svog pada kako bi mu se sudilo za sva zvjerstva i strahote koje je počinio. U ovom ću završnom radu prikazati najvažnije elemente Nürnberškog procesa i njegove najvažnije sudionike. U prvom ću poglavlju prikazati nastanak Međunarodnog vojnog suda i njegov zadatak. U drugom poglavlju nešto ću više reći o sudionicima suđenja. Predstaviti ću suce koji su činili sudsko vijeće, tužitelje, te optužene nacističke vođe. Na kraju poglavlja donosim optužnicu kojom su terećeni optuženici. U trećem ću poglavlju govoriti o samom tijeku suđenja. Nakon uvodne riječi tužiteljstva predstaviti ću najvažnije nacističke optuženike, za što ih se optuživalo i kako su iznosili svoju obranu. Tu ćemo vidjeti jedne od najvažnijih i najzanimljivijih dijelova suđenja. U četvrtom poglavlju donosim završne govore tužiteljstva i optuženika pred izricanje presuda. U petom poglavlju donosim presude nacističkim organizacijama i njihovim vođama, te ću iznijeti svoje mišljenje o samom Nürnberškom procesu, te njegove pozitivne i negativne strane. U šestom poglavlju donosim priloge vezane za samo suđenje. U zadnja dva poglavlja donosim popis literature kojom sam se koristio, te popis priloga koje sam uvrstio u ovaj završni rad.

Sadržaj

Sažetak

Uvod

1. Osnivanje Međunarodnog vojnog suda.....	5
2. Sudionici suđenja.....	7
2.1. Sudsko vijeće i tužitelji.....	7
2.2. Popis optuženih.....	8
2.3. Optužnica.....	9
3. Suđenje.....	10
3.1. Uvodna riječ.....	10
3.2. Prikazivanje filma o ratnim strahotama i Hessov „gubitak pamćenja“.....	12
3.3. Martin Bormann – živ ili mrtav?.....	13
3.4. Dokazni postupak tužiteljstva.....	14
3.5. Albert Speer – nacist koji se ispričao.....	16
3.6. Unakrsno ispitivanje Göringa – kritična točka suđenja.....	18
4. Završni govori.....	21
5. Presude.....	22
6. Prilozi.....	24
7. Popis literature.....	29
8. Popis priloga.....	30

1. Osnivanje Međunarodnog vojnog suda

Vodeći saveznički državnici i političari već su za vrijeme rata upozoravali političko i vojno vodstvo Trećega Reicha na počinjene zločine, ali se njemačka strana nije uopće obazirala na to. Američki predsjednik Franklin Delano Roosevelt osudio je u listopadu 1941. – dakle i prije nego što su SAD ušle u rat – njemačko ubijanje talaca; britanski premijer Winston Churchill pridružio mu se u prosincu iste godine. U prosincu 1941. Roosevelt i Churchill pripremili su u Washingtonu tekst ugovora (*Izjava 26 nacija*) koji su zatim potpisali opunomoćenici niza država kao članica velike koalicije vođene SAD-om, Sovjetskim Savezom i Velikom Britanijom.¹

Toj je izjavi uslijedila tzv. *Izjava palače St. Jamesa*, predstavnika devet europskih država (uključujući Jugoslaviju) koje je okupirala Hitlerova Njemačka, potpisana u Londonu 13. siječnja 1942. U izjavi se ističe da je jedan od najvažnijih ratnih ciljeva Saveznika kažnjavanje odgovornih za zločine preko suda, bez obzira na to jesu li počinitelji sami odgovorni, ili samo suodgovorni za njih, jesu li ih naredili ili izvršili ili sudjelovali u njima.²

Saveznici su od 1943. godine sastavljali listu osumnjičenih nacističkih ratnih zločinaca i Nijemci su bili upozoreni da će nakon njihova neizbježnog poraza uslijediti kazna. Glasine o masovnom istrebljenju Židova i o drugim grozotama bile su raširene nadaleko i naširoko. Saveznici su zbog toga nastojali ustanoviti zajedničku politiku prema ratnim zločincima. U prvo su vrijeme bila dva tabora. Plan koji je sastavio američki ministar financija Henry Morgenthau Jr. predviđao je da se glavni ratni zločinci identificiraju i strijeljaju kao što su saveznički vojnici činili u Njemačkoj. Winston Churchill i vrhovni sudac Engleske Lord Simon, također su zagovarali smaknuće po kratkom postupku. Staljin i Roosevelt bili su skloniji suđenju. Staljin se bojavao da će on, Churchill i Roosevelt biti optuženi za ubojstvo Hitlerovih nacističkih vođa iz osobne osvete. Morgenthauov plan odbačen je i u SAD-u. Britanci su se opirali suđenju sve do 3. svibnja 1945., kada je ministar vanjskih poslova Anthony Eden na sastanku u San Franciscu kapitulirao pred sovjetskim i američkim pritiskom.³

¹ Neave, Airey, *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju glavnim nacističkim ratnim zločincima 1945.-1946. godine*, Globus, Zagreb 1980., str. 5.

² Isto, str. 6.

³ Isto, str. 26.

U razgovorima koji su se u ljeto 1945. godine vodili u Londonu, Amerikanci (vodio ih je sudac Vrhovnog suda Robert H. Jackson) su razradili planove za suđenje koji su se temeljili na „zavjeri za osvajanje Europe“. Teorija o zavjeri glavnih nacista, optužbe o „vođenju agresivnog rata“ i prijedlog da se, osim ostalih, njemački Generalštab i Vrhovna komanda optuže kao „zločinačke organizacije“ pobudile su duboke sumnje međunarodnih pravnika.⁴

Nakon nekoliko tjedana napetih pregovora, predstavnici SAD-a, Velike Britanije, Sovjetskog Saveza i Francuske potpisali su 8. kolovoza 1945. Povelju Međunarodnog vojnog suda kojom je osnovan Međunarodni vojni sud za ratne zločine. U poglavljima „zločin protiv mira“, „ratni zločini“ i „zločini protiv čovječnosti“ bila su iznesena nedjela koja je sud trebao ispitati. Međunarodni vojni sud prvi puta je zasjedao u listopadu iste godine u Berlinu, gradu koji je na inzistiranje Sovjeta bio određen za njegovo sjedište. Berlin je bio razrušen, pa u gradu nije bilo pogodnog zatvora u kojem bi istaknuti ratni zločinci mogli biti pritvoreni. Kao zamjensko rješenje odabran je grad Nürnberg. Tamošnji zatvor bio je netaknut, ali i činjenice da je grad bio mjesto godišnjih okupljanja članova nacističke stranke, te da su tamo doneseni zloglasni zakoni iz 1935. kojima su Židovima bila oduzeta građanska prava, također su išle u korist te odluke.⁵

⁴ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 27.

⁵ Isto, str. 28.

2. Sudionici suđenja

2.1. Sudsko vijeće i tužitelji

Suci Međunarodnog vojnog suda sporazumjeli su se u Berlinu prvih dana mjeseca listopada o postupku i odjeći (crne toge) za vrijeme javnog djelovanja u okviru suda. Prvu sjednicu održali su 18. listopada 1945. prema dogovoru (samo što su Sovjeti došli u uniformama, a ne u togama!) i svaki je od njih tom prilikom na materinjem jeziku položio zakletvu da će sva ovlaštenja i dužnosti u svojstvu člana Međunarodnoga vojnog suda obavljati časno, nepristrano i savjesno. Na drugoj strani, glavni nacistički optuženici već su sjedili u svojim samicama u nürnberškom zatvoru i njima su istog tog dana – prema najavi – predani dokumenti: optužnica i statut suda.⁶

Sud se sastojao od četvorice glavnih sudaca i njihovih zamjenika iz četiriju savezničkih sila:

- Sir Geoffrey Lawrence (glavni sudac) – Velika Britanija
- Sir Norman Birkett (zamjenik)
- Francis Biddle (glavni sudac) - SAD
- John J. Parker (zamjenik)
- Iona Nikičenko (glavni sudac) - SSSR
- Alexander Volčkov (zamjenik)
- Henri Donnedieu de Vabres (glavni sudac) - Francuska
- Robert Falco (zamjenik)

Jednako tako optužbu su zastupala četiri vrhovna tužitelja (s pomoćnicima) koji su 6. listopada 1945. izradili sadržaj optužnice.

- Sir Hartley Shawcross – Velika Britanija
- Robert H. Jackson - SAD
- Roman Andrejevič Rudenko - SSSR
- François de Menthon – Francuska⁷

⁶ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 7.

⁷ Isto, str. 8.

2.2 Popis optuženih

- Hermann Göring – maršal Reicha, zapovjednik njemačkog zrakoplovstva, predsjednik Reichstaga, opunomoćenik za četverogodišnji plan
- Joachim von Ribbentrop – ministar vanjskih poslova
- Rudolf Hess – Hitlerov osobni tajnik i glavni tajnik NSDAP
- Ernst Kaltenbrunner – šef Himmlerova Glavnog ureda za sigurnost Reicha (RSHA), zapovjednik *Einsatzgruppena*
- Alfred Rosenberg – glavni nacistički filozof i ministar za okupirana područja Istoka
- Hans Frank – Hitlerov odvjetnik i generalni guverner u okupiranoj Poljskoj
- Wilhelm Frick – ministar unutarnjih poslova, protektor Češke i Moravske, autor Nürnberških zakona
- Fritz Sauckel – glavni šef za pribavljanje robovske radne snage
- Albert Speer – ministar za naoružanje i municiju
- Hjalmar Schacht – predsjednik Reichsbanke i ministar gospodarstva
- Walter Funk – Schachtov nasljednik na položaju ministra gospodarstva
- Franz von Papen – kancelar Reicha prije Hitlerova dolaska na vlast 1933. godine
- Constantin von Neurath – ministar vanjskih poslova od 1932. do 1938. godine
- Baldur von Schirach – vođa Hitlerove omladine i povjerenik u Beču
- Arthur Seyss-Inquart – austrijski kancelar, a kasnije i povjerenik u Nizozemskoj
- Julius Streicher – progonitelj Židova broj jedan u nacističkoj Njemačkoj
- Wilhelm Keitel – načelnik vrhovnog zapovjedništva njemačke vojske (OKW)
- Alfred Jodl – načelnik operativnog odjela OKW-a
- Karl Dönitz – admiral njemačke mornarice od 1943. godine i Hitlerov nasljednik nakon njegova samoubojstva
- Hans Fritzsche – šef radio-propagande u Goebbelsovu ministarstvu propagande
- Erich Raeder – admiral njemačke mornarice do umirovljenja 1943. godine
- Gustav Krupp – krupni industrijalac (proglašen nesposobnim za suđenje)
- Robert Ley – vođa nacističke Fronte rada (počinio samoubojstvo prije početka suđenja u nürnberškom zatvoru)
- Martin Bormann – Hessov nasljednik na mjestu glavnog tajnika NSDAP (osuđen na smrt *in absentia* (u odsutnosti), posmrtni ostaci pronađeni 1972. u Berlinu)⁸

⁸ Gilbert, Gustave M., *Veliki zločinci (Nürnberški dnevnik)*, NIP, Zagreb 1954., str. 14-17.

2.3. Optužnica

Ukupno dvadeset četvorica optuženih morali su odgovarati ne samo kao pojedinci, već i kao članovi istodobno optuženih grupa i organizacija: vlade Reicha, korpusa političkih vođa Nationalsocijalističke njemačke radničke stranke (NSDAP), Jurišnih odreda (SA), Zaštitnih odreda (SS), Tajne državne policije (Gestapo) i vrhovnog zapovjedništva njemačkih oružanih snaga (OKW).⁹

Optužnica se sastojala od 4 glavne točke:

- I) Zajednički plan urote protiv mira, postizanje totalitarne vlasti u Njemačkoj, upotreba nacističke vlasti za agresiju na druge zemlje;
- II) Zločini protiv mira, kršenje međunarodnih ugovora, sporazuma i obaveza;
- III) Ratni zločini – umorstva i zlostavljanje civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika, deportacije na robovski rad, ubijanje talaca;
- IV) Zločini protiv čovječnosti – umorstvo, istrebljivanje, porobljavanje, progoni iz političkih i rasnih motiva.¹⁰

Kao datum početka suđenja određen je 20. studeni 1945. Optužnica je uručena optuženicima 19. listopada, a dan kasnije im je predana obavijest o danu početka suđenja. Očekujući da protekne tridesetodnevni rok od predaje optužnice, optužene su do prvog dana sudske rasprave preslušavali pojedinačno u prostorijama sudske palače u kojoj je prije godinu dana urlao zloglasni predsjednik tzv. Narodnog suda Roland Freisler na sudionike zavjere protiv Hitlera u vezi s neuspjelim atentatom pukovnika Clausa von Stauffenberga. Ubrzo su počeli pristizati njemački branitelji optuženih kojima su optuženici često odmagali u ionako teškoj zadaći.¹¹

⁹ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 7.

¹⁰ Gilbert, G. M., *Veliki zločinci (Nürnberški dnevnik)*, str. 35-36.

¹¹ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 8.

3. Suđenje

3.1. Uvodna riječ

Proces protiv glavnih nacističkih ratnih zločinaca vodio se u Palači pravde u blizini središta Nürnberga. Sudnica u kojoj se trebao voditi proces dodatno je proširena, te je bila sagrađena i nova galerija. Dugi i mračni hodnici povezivali su zatvorske samice u kojima su boravili optuženici izravno sa sudnicom. Palaču pravde štitila je američka vojska. Uoči suđenja mjere sigurnosti su toliko pojačane da je zgradu čuvalo i pet tenkova Sherman.¹²

Dana 20. studenog 1945. godine započeo je „najveći proces u povijesti“. Proces je otvorio sudac Sir Geoffrey Lawrence (predsjednik suda) kratkim govorom koji je završio rečenicom: *Pred svakim tko sudjeluje u ovom procesu uzvišena je dužnost da izvrši svoje dužnosti bez straha i bez milosti u skladu sa svetim principima zakona i pravde.*¹³

Zatim je uslijedilo čitanje optužnice koja se sastojala od 24 000 riječi i čije je izlaganje potrajalo dva dana. Optužnicu su optuženima naglas čitali mladi članovi savezničke optužbe. Smjenjivali su se svakih pet sati. Vrijeme potrebno za prijevod bilo je značajno smanjeno upotrebom četverojezičnog IBM-ova sustava koji je bio instaliran u sudnici. Postao je posebno obilježje procesa, a kasnije je sud odredio da se svi dokumenti moraju čitati pred sudom kako bi se mogli dobiti na četiri jezika: engleskom, njemačkom, francuskom i ruskom. Prevoditelji su sjedili u staklenom pregratku s desne strane klupe za svjedoke. Prilikom čitanja optužnice navedeni su mnogobrojni primjeri počinjenih ratnih zločina, a najpotresniji primjeri bili su oni iz 3. točke optužnice gdje su navedeni podaci o ratnim zločinima nad civilima koje je čitao mladi Francuz koji je samo koji mjesec ranije bio oslobođen iz koncentracijskog logora. Svaki od optuženika pojedinačno je bio optužen da je zajedno s Hitlerom iskoristio svoj položaj i utjecaj kako bi nacističkoj Njemačkoj omogućio da prekrši Versailleski ugovor i da joj potpunim kršenjem ugovora omogući vođenje agresorskog rata. Njihov zajednički plan obuhvaćao je vojne i ekonomske pripreme za rat. U provođenju te zavjere oni su prekršili običaje i pravila ratovanja u što ulazi ubijanje, okrutno postupanje i deportacija na robovski rad civila i ratnih zarobljenika.¹⁴

¹² Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 46.

¹³ Isto, str. 213.

¹⁴ Isto, str. 215-217.

Nakon toga optuženici su bili pozvani da se izjasne osjećaju li se krivima ili ne. Kako bi koji bio prozvan, ustajao bi sa svog mjesta i prilazio mikrofonu koji se nalazio ispred klupa. Svih se dvadeset prisutnih optuženika izjasnilo da se ne osjećaju krivima.¹⁵

Zatim je uslijedilo uvodno izlaganje glavnog tužitelja SAD-a Roberta H. Jacksona u ime zajedničkog tužiteljskog tima. Jackson je bio neobičan izbor za mjesto glavnog tužitelja. Iako je prije nego je postao sudac Vrhovnog suda imao odličnu reputaciju suca, nedostajale su mu bitne odlike tužitelja. To se osobito odnosilo na njegovo slabo vođenje unakrsnog ispitivanja. Činilo se čudnim da su SAD bivšeg državnog tužitelja Biddlea imenovale za člana suda, a da su na mjesto glavnog tužitelja postavile suca Vrhovnog suda. Biddle je imao žilavost potrebnu za Jacksonov posao, a Jackson je bio bolji pravnik za sudačkim stolom.¹⁶

Jacksonov energičan i osjećajan govor često je nazivan remek-djelom. Njegove su riječi dospjele do ljudi širom svijeta. Izjavio je: *Civilizacija si ne može dopustiti da se počinjeni zločini zanemare, jer to ne bi mogla preživjeti.*¹⁷ U svom govoru opisao je uspon nacista na vlast, te njihov krvavi obračun s demokratskom opozicijom. Progon Židova i drugih naroda okarakterizirao je kao „proračunate, opake i razorne“. Za sve je okrivio optužene naciste tako što se teatralno okrenuo prema optuženičkoj klupi i pokazajući na red sumornih zavorenika zavikao: *Dvadeset loših ljudi!* Govor je završio poznatom rečenicom: *Četiri velike nacije, opijene pobjedom i izbodene ranama, zaustavljaju ruku osvete i dobrovoljno predaju svog zarobljenog neprijatelja presudi zakona. Ovo je jedan od najznačajnijih doprinosa koja je moć ustupila razumu.*¹⁸ Potom su riječ uzeli mladi pravnici iznoseći mnoštvo dokumenata prepunih jezovitih podataka i zatrpavajući njima obranu. U sljedećih pet mjeseci, koliko je trajalo iznošenje optužbe tužiteljstva, sudu je predočeno više od 2500 dokumenata izuzetih iz više od 1700 tona dokumenata, fotografija i snimaka koji su bili osigurani od savezničkih snaga nakon oslobođenja.¹⁹

¹⁵ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 219.

¹⁶ Isto, str. 220.

¹⁷ Isto, str. 219.

¹⁸ Gilbert, G. M., *Veliki zločinci (Nürnberški dnevnik)*, str. 36-37.

¹⁹ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 220.

3.2. Prikazivanje filma o ratnim strahotama i Hessov „gubitak pamćenja“

Optužba je 29. studenog 1945. prikazala film snimljen u nekim koncentracijskim logorima. Film je prikazivao prilike koje su zatekle američke i britanske snage u logorima kada su u proljeće 1945. godine napredovale kroz Njemačku. Prikazujući taj film američki je tužitelj ustvrdio da su svi optuženi bili odgovorni. Scene poput hrpe mrtvaca iz Belsena bile su tada za većinu neočekivani šok. Za prikazivanja filma optuženička klupa je zbog sigurnosnih razloga bila osvijetljena malim reflektorima. Samo je nekoliko njih izdržalo da gleda cijeli film. Neki poput Funka i Fritzschea bili su zaliveni suzama, Göring je većinu vremena proveo nezainteresirano naslonjen na ogradu, dok je Hess po završetku prikazivanja filma izjavio da ne vjeruje u to.²⁰

Jedna od najčudnijih rasprava vođenih tijekom cijelog suđenja vodila se 30. studenog. Hessov odvjetnik dr. Gunther von Rohrscheidt izjavio je pred sudom da je njegov štićenik nesposoban da se brani na sudu. Zatražio je da se postupak protiv njega „privremeno odgodi“. Tjednima prije toga Hess je sudu slao poruke da ga Amerikanci pokušavaju otrovati, a u isto vrijeme počeo je i „gubiti“ pamćenje. Liječnici i psihijatri na različite su načine pokušavali vratiti pamćenje. Jednom prigodom suočili su ga s Göringom, no nije pokazivao nikakve znakove raspoznavanja. To ga nije spriječilo da se s Göringom na optuženičkoj klupi smije i razgovara. Nakon dugog prepiranja i dokazivanja Hess je naglo ustao i zatražio neka mu dopuste da dâ izjavu. Neke od rečenica koje je izgovorio spadaju među najzanimljivije izrečene na suđenju. *Moje je pamćenje opet u redu. Razlozi, zbog kojih sam simulirao gubitak pamćenja, taktičke su prirode. U stvari, samo je nešto smanjena moja sposobnost koncentracije... Dosad sam u razgovoru s mojim braniteljem hinio gubitak pamćenja. Stoga je on postupao u dobroj vjeri, uvjeravajući sud, da sam izgubio pamćenje. U nastaloj sveopćoj galami, sud se povukao na vijećanje, da bi idućeg dana objavio da smatra kako je Hess sposoban za suđenje i kako neće više biti potrebna nikakva liječnička ispitivanja. Hess je još nekoliko puta tijekom suđenja simulirao gubitak pamćenja, ali je isto tako izjavio da mu se to ponekad stvarno događalo.*²¹

²⁰ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 220.

²¹ Gilbert, G. M., *Veliki zločinci (Nürnberški dnevnik)*, str. 48.

3.3. Martin Bormann – živ ili mrtav?

Ovo je pitanje i godinama nakon suđenja bila tema brojnih naklapanja i špekulacija. Optuženog za ratne zločine, zločine protiv mira i zločine protiv čovječnosti, sud ga je na početku procesa smatrao živim, pa mu je zbog toga bio dodijeljen branitelj dr. Friedrich Bergold. Bergold si je stavio zadatak dokazati da je Bormann mrtav.²²

Kao Hitlerov osobni tajnik, Martin Bormann predstavljao je „sivu eminenciju“ Trećeg Reicha. Nakon Hessova odlaska dolazi na njegovo mjesto i koristi ga kako bi si prigrabio što veću moć i kontrolu nad podređenima. Njegov blizak odnos s Hitlerom omogućio mu je apsolutnu nedodirljivost i veliki utjecaj na Führera. Sam Himmler je u svojem dnevniku zapisao: *Bormann je odgovoran za mnoge Führerove nepromišljene odluke*. No Bormann je na svojim rukama imao i krv milijuna ljudi. Iz dokumenata koji su predloženi sudu to jasno zaključujemo. Dana 9. listopada 1942. Bormann je potpisao uredbu koja je zahtjevala da se „trajno odstranjenje Židova s teritorija Njemačke ne može više provoditi preseljenjem nego upotrebom bezobzirne sile u posebnim logorima na istoku“. Albert Speer je pred sudom izjavio: *Među mnogim bezobzirnim ljudima, on se isticao svojom brutalnošću i sirovošću*.²³

Pred sudom su svjedočili brojni svjedoci koji su samo „nagađali“ da je Bormann ubijen prilikom pokušaja bijega iz Berlina nakon Hitlerova samoubojstva. 22. srpnja 1946. Bergold je pred sudom ustvrdio da je Bormann mrtav, iako su dokazi koji su potkrepljivali tu tvrdnju bili mršavi. Zatražio je da se odustane od procesa protiv Bormanna ili da se on odgodi dok se Bormann ne pojavi i preuzme svoju obranu. U svojoj presudi sud je odbacio taj prijedlog ovim riječima: *Nema uvjerljivih dokaza da je Bormann mrtav i zbog toga je sud odlučio da mu se sudi u odsutnosti*. Na kraju ga je sud, u odsutnosti, osudio na smrt vješanjem. Kasnije su stizali brojni izvještaji da je Bormann pobjegao u Argentinu, Norvešku, Egipat i dr. Godinama nakon suđenja Artur Axmann, vođa Hitlerove omladine, dao je izjavu u kojoj je ustvrdio da je osobno vidio ubijenog Martina Bormanna kod starog željezničkog mosta u Berlinu. Godine 1972. nedaleko od tog mjesta pronađena su dva kostura. Dodatna DNK analiza potvrdila je da jedan od pronađenih kostura doista pripada ostacima Martina Bormanna.²⁴

²² Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 213.

²³ Walter, Guy, *Lov na zločince: kako su pobjegli nacistički ratni zločinci i potraga da ih se privede pravdi*, Naklada Ljevak, Zagreb 2009., str. 28.

²⁴ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 215.

3.4. Dokazni postupak tužiteljstva

U sljedećih nekoliko tjedana optužba je iznosila dokaze i ispitivala svjedoke vezano za agresiju Njemačke na susjedne zemlje, zatim za akcije istrebljivanja u Poljskoj, te o naporima nacista da se potisne kršćanstvo. Anglo-američko tužiteljstvo se osvrnulo na ulogu Joachima von Ribbentropa, ministra vanjskih poslova Trećeg Reicha, u počinjenim zločinima. Ribbentropu je dokazano da se u dogovoru s Hitlerom oglušio o apele predsjednika Roosevelta nekoliko dana prije napada na Poljsku. Također se ispitivala Ribbentropova povezanost s genocidom nad Židovima. Tužiteljstvo je ustvrdilo da je Ribbentrop bio upućen u sve, ali se protivio primiti na znanje mračne detalje. Utvrđeno je da se bez suglasnosti Ministarstva vanjskih poslova nije mogla provesti niti jedna deportacija iz osvojenih zemalja. Drugim riječima, ministar vanjskih poslova koji bi se usprotivio fizičkom uništenju nemoćne djece, žena i muškaraca, ne bi mogao postići puno, ali svakako je mogao postići dosta toga.²⁵

Dana 14. prosinca 1945. tužiteljstvo je sudu predstavljalo nekoliko izvadaka iz iskaza o izgladnjivanju i ubijanju Židova u Poljskoj. Izvještaj SS-generalu Stroopa o razaranju varšavskog ghetta: *...zbog toga sam donio odluku da razorim čitavo područje nastanjeno Židovima, zapalivši svaku kuću. Židovi su često stajali u gorućim zgradama, sve dok se ne bi od vrućine i straha, da ne izgore, živi sunovratili iz gornjih katova... S polomljenim kostima, pokušavali su još uvijek dopuzati preko ceste u kuće i zgrade koje još nisu planule... Velik broj Židova, koji se ne može odrediti, bio je likvidiran na taj način, što smo digli u zrak odvodne kanale i slična njihova utočišta... Samo neprekidnim i neumornim radom svih, koji su sudjelovali u toj akciji, uspjelo nam je uhvatiti 56 065 Židova i njihova se likvidacija može provjeriti.*²⁶ Dnevnik Hansa Franka također je prikazao jezivu brutalnost i ciničnost nacističkih ubojica: *Iskreno priznajem da će nekoliko tisuća poljskih intelektualaca uskoro izgubiti živote budući da smo završili fazu priprema za našu nemilosrdnu borbu. Posebno ističem ovu činjenicu: ne smijemo biti osjetljivi ako uskoro bude strijeljano ili plinom ugušeno još 17 000 ljudi. Napokon, riječ je o ratnim žrtvama. Podsjetit ću vas i na to da se svi mi nalazimo na listi u nekoj Rooseveltovoj ladici pod opaskom war criminals. Imam čast da sam među njima prvi...*²⁷

²⁵ Knopp, Guido, *Hitlerovi zločinci*, Profil, Zagreb 2011., str. 263.

²⁶ Gilbert, G. M., *Veliki zločinci (Nürnberški dnevnik)*, str. 55.

²⁷ Alexandrov, Victor, *Mafija esesovaca*, Globus, Zagreb 1982., str. 141.

3. siječnja 1946. na klupu za svjedoke sjeo je bivši zapovjednik Einsatzgruppe D Otto Ohlendorf. On je opisao kako su se izdavale zapovijedi za masovna ubijanja, kako su ih izvršavali i kako je njemu bilo povjereno zapovjedništvo nad jednom udarnom grupom, koja je imala zadatak da uništi 90 000 Židova. Za vrijeme unakrsnog ispitivanja Ohlendorfa, Albert Speer je preko svog branitelja pitao Ohlendorfa, da li zna da je Speer pokušao ubiti Hitlera u veljači 1945. i da je namjeravo Himmlera predati neprijatelju da odgovara za svoje zločine.²⁸

To je izazvalo senzaciju među optuženicima, koji su zbunjeno pogledavali jedan drugoga, dok je Göring planuo i počeo sipati psovke u svom uglu na optuženičkoj klupi. Za njega je to bila izdaja. Za vrijeme stanke, Göring je prešao preko optuženičke klupe i upitao Speera, kako se usudio pred čitavim sudom dati takvo izdajničko priznanje i razbiti njihov ujedinjeni front. Uslijedila je žučna rasprava, u kojoj mu je Speer odlučno rekao neka ide do đavola. Nakon toga Göring je, kao najviše rangirani nacistički optuženik i predvodnik ostataka Hitlerovog režima unutar zidova Palače pravde, pokušao izolirati Speera od ostalih i zadržati ih na stranačkoj liniji. Zauzvrat je Speer odlučio slomiti taj ujedinjeni front i razbiti Göringov utjecaj. U toj je borbi Speer imao nekih prednosti od Göringa. Bio je spreman na ono što, kako je sam tvrdio, njegov protivnik nije ni pomišljao. Speer je bio spreman da sklopi savez s „neprijateljem“, rekao je Göring savezničkoj optužbi. Speer je savezničkoj optužbi slao korisne informacije. Otkrio je zatvorskom psihologu da Göring ostale optuženike odvraća od toga da kažu što stvarno osjećaju za nacionalsocijalizam. Odmah potom svi su optuženici vraćeni u samice, te su morali objedovati u pet odvojenih prostorija. Göring je, po Speerovoj sugestiji, bio odvojen od ostalih zatvorenika i morao je jesti sam. Tužio se na nedostatak svjetla i hladnoću, iako je bilo očito da je njegov bijes bio posljedica toga što je bio izgubio publiku. Svrha Speerove suradnje s tužiteljstvom bila je da svoje kolege s optuženičke klupe oslobodi njihovih iluzija o nacionalsocijalizmu. No njegove prave namjere bile su prije svega da se obrani i spasi pogubljenja.²⁹

²⁸ Gilbert, G. M., *Veliki zločinci (Nürnberški dnevnik)*, str. 72.

²⁹ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 236.

3.5. Albert Speer – nacist koji se ispričao

Hitlerov arhitekt, a kasnije i ministar naoružanja, Albert Speer bio je čovjek koji je nacizam učinio prihvatljivim umjetnosti i znanosti. Možda je upravo to bio njegov najveći zločin. Tvrdio je da njegov zadatak uopće nije bio politički, već isključivo tehnološki i ekonomski. Koliko su njegovi povodi bili povodi jednog umjetnika, a koliko glavnog graditelja nacizma?³⁰

Speer je 1942. godine u dobi od trideset i šest godina postao ministar naoružanja Trećeg Reicha. Kao umjetnik i arhitekt svoj je talent tada preorijentirao na organiziranje ratne proizvodnje. Speer je bio jedan od najboljih organizatora proizvodnje u povijesti. Unatoč savezničkim zračnim napadima povećao je ratnu proizvodnju u nekim segmentima i za 500%. Bez njegove briljantne organizacije i njegovih dostignuća, Hitler zasigurno ne bi mogao tako dugo voditi rat. Godinama mu je Hitler laskao da je genijalan. No kako bi postigao takve nevjerojatne rezultate, Speer je nemilosrdno iskorištavao ljude. U tome mu je uvelike pomagao njegov zamjenik Fritz Sauckel. Od 1942. godine, Sauckelova kretanja radne snage diljem europskog kontinenta rezultirala su prisilnim regrutiranjem milijuna radnika. Do 1944. godine bilo je oko osam milijuna, uglavnom civilnih radnika, i još dva milijuna ratnih zarobljenika. Ti su radnici predstavljali jeftin izvor radne snage.³¹

Speera se nije ticalo kako strani radnici žive ili odakle dolaze sve dok su dobro radili. Nije se obazirao na međunarodnu pripadnost kada je u svojim tvornicama zapošljavao ratne zarobljenike. Zatvorenici u logorima radili su od 72-100 sati na tjedan, a kako je u Nürnbergu ravnodušno napomenuo, u logorima pod Himmlerovom kontrolom „nije bilo ograničenja“. Nije se oduševljavao brutalnim postupcima esesovaca, ali ga jednostavno nije zanimalo jesu li oni u skladu sa zakonom. Kritizirao je nehuman postupak esesovaca s ruskim ratnim zarobljenicima, ali samo s gledišta nekorisnosti. Njegovi prigovori protiv nasilja nisu se temeljili na razlozima čovječnosti, nego na strahu da će onemogućiti njegove napore da poveća ratnu proizvodnju.³²

³⁰ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 127.

³¹ Mazower, Mark, *Mračni kontinent: europsko dvadeseto stoljeće*, Prometej, Zagreb 2004., str. 156.

³² Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 130.

Speer je pred sudom izjavio: *Nijedan od nas (optuženih) ne smije ući u povijest kao čovjek vrijedan i najmanjeg poštovanja. Neka cijeli prokleti nacistički sustav i svi koji su u njemu sudjelovali, uključujući mene, nestanu sa svom sramotom i prijezirom koji zaslužuju. Treba ljude pustiti da zaborave i da počnu graditi nov život na razboritim demokratskim temeljima.* Tijekom ispitivanja, tužitelj Jackson je Speeru davao veću važnost znajući da čak i sam kredibilitet procesa ovisi o njegovom svjedočenju.³³

Speer je iskreno priznao svoje pogreške i svoje razočaranje. Jedini je pred sudom preuzeo „zajedničku odgovornost“ za počinjene zločine. Priznao je stanovitu odanost Hitleru, ali je dokazao da je spriječio uništavanje velikih područja Njemačke pred sam kraj rata odbijajući prihvatiti Hitlerovu politiku „spaljene zemlje“. Jedini je imao hrabrosti reći Hitleru da je rat izgubljen. Desetak godina nakon suđenja pojavili su se novi dokazi o jačoj povezanosti Speera sa počinjenim zločinima, posebice u logoru Dora koji je osobno nadzirao. Pravo je pitanje koje se postavlja do današnjih dana: Zašto je Sauckel, koji je za Speera kao ministra naoružanja pribavljao strane radnike, bio više kriv i više kažnjen od Speera?³⁴

³³ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 235.

³⁴ Knopp, Guido, *Hitlerovi pomoćnici*, Profil, Zagreb 2007., str. 310.

3.6. Unakrsno ispitivanje Göringa – kritična točka suđenja

Početkom ožujka 1946. završio je dokazni postupak protiv optuženih. Uslijedilo je iznošenje obrana optuženika. Prvi od optuženih koji je iznosio svoju obranu bio je nekadašnjih drugi čovjek Trećeg Reicha, osnivač Gestapa i zapovjednik Luftwaffea – Hermann Göring.³⁵

Uz fanfare novinskog publiciteta Göring je 13. ožujka 1946. godine sjeo na klupu za svjedoke. Čim je položio zakletvu, postalo je jasno da Göring namjerava iskoristiti klupu za svjedoke kao platformu s koje će opravdati nacističku revoluciju u Njemačkoj i njezina djela. U svojem iskazu koji je trajao tri dana, Göring je nastojao opravdati nacionalsocijalističku državu koja je nastala početkom 1933. godine. Pokušao je izgraditi svjetlucavu sliku Hitlera i Nacionalsocijalističke stranke. Kako su mnogi zamjetili tih dana, Göring se obraćao okupljenima kao na stranačkom skupu u Nürnbergu, a ne nürnberškom sudu. Izjavio je: *Jedini motiv koji me vodio bila je moja usrdna ljubav prema mom narodu, njegovoj sreći, njegovoj slobodi, njegovu životu, a Svemoćnog i njemački narod pozivam da to posvjedoče.* Prihvatio je svoju vlastitu odgovornost: *Iako sam naredbe primao od Führera, preuzimam za njih punu odgovornost. One nose moj potpis, ja sam ih izdavao. U skladu s tim ne namjeravam se skrivati iza Führerovih naređenja.* Svoj iskaz završio je riječima koje je pripisao Churchill: *U borbi na život i smrt nema pravila.*³⁶

Göringov je iskaz u pravom smislu riječi bio kritična točka suđenja. Sada je sve ovisilo o unakrsnom ispitivanju. Samo ako nacistički vođe budu raskrinkani i ako se otkriju ciljevi i metode nacističke vladavine, svijet će znati da je proces postigao svoje ciljeve. No bilo je onih koji su sumnjali u sposobnost glavnog tužitelja Roberta H. Jacksona da se suoči s Göringom. Protiv sebe je imao majstora u poznavanju europskih odnosa, a sadržaj mnogih njegovih pitanja bili su poziv Göringu da ponovi svoje optužbe na račun Versaillskog ugovora. Jackson je u svakom slučaju bio slabo pripremljen za tu borbu.³⁷

³⁵ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 227.

³⁶ Isto, str. 229.

³⁷ Isto, str. 230.

18. ožujka započelo je dugo očekivano unakrsno ispitivanje. Nije potrajalo ni deset minuta, a Jackson se već našao u nevolji. Bilo je jasno da će Göring brzo zagospodariti situacijom. Otkrivao je namjeru koja se krila iza svakog nezgrapnog pitanja. Prije prekida za objed bilo je već jasno da su propale sve velike nade. Umjesto unakrsnog ispitivanja koje će uništiti naciste bilo je to sredstvo kojim su ostali na optuženičkoj klupi bili stimulirani i ohrabreni. Göring je vodio igru. Njegovo znanje bilo je golemo. Znao je gdje su slabe točke Jacksonovih iskaza i imao je spreman odgovor na svako pitanje. Sudac Lawrence je dopuštao Göringu da gotovo na svako pitanje odgovara dugim izjavama. Göringov je svaki odgovor bila smišljena izjava koja obično nije davala odgovor na pitanje. Na jednom od sastanaka između rasprava, Jackson je nemoćno izjavio: *Bolje da smo ih sve odmah strijeljali*. No na Jacksonovu sreću, 21. ožujka svoje je unakrsno ispitivanje započeo britanski tužitelj David Maxwell-Fyfe, vrhunski stručnjak za unakrsna ispitivanja.³⁸

Maxwell-Fyfe odlučio je da dokaže kako je kao glavni zapovjednik, u to vrijeme odgovoran za svoje zatvorenike u ratnim logorima, Göring znao za naredbu Sagan kojom je Hitler naredio da se smaknu svi časnici britanskog ratnog zrakoplovstva (RAF-a) koji su 24. ožujka 1944. godine pobjegli iz logora Sagan, jugoistočno od Berlina. Ta je optužba teško teretila Göringa, iako su kasnije i Keitel i Jodl svjedočili da Göring nije prisustvovao sastanku s Hitlerom na kojem je ta naredba donesena. Göring je na klupi za svjedoke inzistirao na tome da je bio na odmoru kad se sve to događalo i da je za sve saznao tek kada su piloti već bili pogubljeni. Maxwell-Fyfe vješto je ispitao njegov alibi. Göring je ubrzo postao neodređen oko datuma. Kada je izjavio da se 29. ožujka vratio s dopusta, istog je trenutka Maxwell-Fyfe uskočio rekavši da su se strijeljanja časnika RAF-a nastavila sve do 13. travnja. Pokazao je Göringu dokumente koji su svjedočili da ga je operativno zapovjedništvo Luftwaffea, kao glavnog zapovjednika, izvijestilo o tome. Göring je, vidno uznemiren, pobio te optužbe.³⁹

³⁸ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 232.

³⁹ Isto, str. 234.

Maxwell-Fyfe je zatim upitao Göringa za njegova saznanja o koncentracijskim logorima čitajući naredbu koju je 31. kolovoza 1941. godine Göring uputio Reinhardu Heydrichu: *Kako bi se upotpunila zadaća što ste je dobili 24. siječnja 1939. godine, a koja se bavi rješavanjem židovskog pitanja evakuacijom i iseljavanjem na najpogodniji mogući način, ovim vam stavljam u zadaću da dostavite sveobuhvatan predložak organizacijskih i materijalnih pripremnih mjera za provedbu „konačnog rješenja“ židovskog pitanja.*⁴⁰ Göring je još jedanput pobio optužbe. Postao je vidno nemiran i bijesan. Nije se više mogao kontrolirati. Kada ga je Maxwell-Fyfe dodatno pritisnuo s teretom zločina, Göring je derući se izjavio: *Ne mislim da je Hitler znao pravi opseg zločina. Ja sam samo znao za nekoliko slučajeva istrebljenja i neke pripreme.* Ta posljednja tvrdnja bila je toliko apsurdna da je Göring izgubio bitku i kod onih koji su mu samo tjedan dana ranije bili skloni da mu povlađuju. Jednostavan pristup Maxwell-Fyfe unakrsnom ispitivanju Göringa spasilo je obraz savezničkoj optužbi. Nakon Göringa i drugi optuženi počeli su izlagati svoju obranu. Sredinom lipnja obrana je završila dokazni postupak. Ostalo je još samo da se održe završni govori i da 31. kolovoza optuženici daju svoje posljednje izjave.⁴¹

⁴⁰ Rees, Laurence, *Auschwitz: nacisti i „konačno rješenje“*, Golden marketing, Zagreb 2005., str. 69.

⁴¹ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 235 i 242.

4. Završni govori

Jacksonov završni govor, poput onog uvodnog, mnogi su novinari nazvali veličanstvenim. Na početku je izjavio: *U jedno moramo biti sigurni. Budućnost ne će nikada trebati pitati s nepovjerenjem: Što su nacisti smjeli reći u svoju korist? Povijest će znati, da im je bilo dozvoljeno da kažu sve što se je moglo reći. Njima je omogućena onakva vrsta procesa, kakav oni u danima svoje slave i moći, nisu nikada omogućili ni jednom jedinom čovjeku!* Göringa je optužio da je bio napola vojnik, a napola gangster koji je u svemu imao svoje prste. Hessa je ismijao izjavivši da je, prije nego što je podlegao strastima putovanja, bio inženjer koji je nadgledao stranački stroj prenoseći Hitlerove zapovijedi. Kaltenbrunnera je nazvao „velikim inkvizitorom“, Sauckela „najvećim i najokrutnijim robovlasnikom od egipatskih faraona“, Rosenberga „velikom duhovnom batinom“, Ribbentropa „prodavačem laži“, a Keitela i Jodla proglasio je izdajicama tradicije svoga zvanja. Nakon toga uslijedili su i završni govori glavnih tužitelja Velike Britanije, SSSR-a i Francuske.⁴²

Završne izjave optuženika započele su 31. kolovoza. Za neke od njih bio je to posljednji javni nastup. Göring je govorio prvi, iz prvog reda optuženičkih klupa. Zauzeo je pozu državnika i stratega. Opisao je sebe kao čovjeka mira. Govorio je o svojoj zakletvi na vjernost Hitleru: *Poistovjećujem svoju sudbinu s vašom i u dobru i u zlu, sebe posvećujem vama i u dobrim i u lošim vremenima, čak i u smrti.* Hessov završni govor bio je toliko dug i bezvezan da su ga Göring i Ribbentrop pokušali zaustaviti, da bi ga na kraju sudac Lawrence prekinuo. Ribbentrop je upozorio zapadni svijet na opasnost od SSSR-a i poželio mu bolju sreću u odnosima s komunistima od one koju je on iskusio kao nacistički ministar vanjskih poslova. Kaltenbrunner je za sve optužio Hitlera i Himmlera, dok je Frank teret svoje vlastite savjesti prebacio na Katoličku crkvu. Rosenberg i Frick izjavili su da im je savjest čista. Većina njih priznala je da su zločini počinjeni, te su tvrdili da su sve radili u dobroj vjeri u skladu s njihovim položajima i zvanjima. Alber Speer je na kraju izjavio: *...priznajući svoju krivicu i iskreno se suočavajući sa zločinima iz prošlosti, pokažimo naciji kako smo je skrenuli s pravog puta i da joj pokažemo put za izlazak iz škripca.* Pošto su saslušani svi završni iskazi, sudac Lawrence objavio je da se sud povlači kako bi donio presude.⁴³

⁴² Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 251-252.

⁴³ Isto, str. 267-268.

5. Presude

Početak rujna postignut je sporazum o glavnim predmetima. Oblikovala se presuda o zločinačkim organizacijama. Glasali su samo glavni suci. Složili su se da su Gestapo, SS i rukovodstvo Nationalsocijalističke stranke bile zločinačke organizacije, ali da se nijedan pojedinac neće smatrati odgovornim za članstvo u njima prije početka rata 1. rujna 1939. godine. Unatoč oštrom protivljenju SSSR-a, kabinet Reicha, SA i vrhovno zapovjedništvo njemačkih oružanih snaga nisu bili proglašeni zločinačkim organizacijama.⁴⁴

Dana 1. listopada 1946. godine predsjednik suda Sir Geoffrey Lawrence i ostali suci posljednji su se put pojavili za sudačkim stolom kako bi objavili presude i izrekli kazne. Prvi je na izricanje presude izašao maršal Reicha Hermann Göring. Lawrence je počeo: *Optuženi Hermann Wilhelm Göring. U skladu s točkama optužnice na temelju kojih ste proglašeni krivim, Međunarodni vojni sud osuđuje vas na smrt vješanjem.* Göring se zatim naglo okrenuo i u dubokoj tišini odmarširao iz sudnice. Bila je to prva od ukupno 12 izrečenih smrtnih kazni. I drugi visoki nacistički vođe poput Ribbentropa, Rosenberga, Kaltenbrunnera, Keitela, Jodla, također su osuđeni na smrt vješanjem. Hess je dobio kaznu doživotnog zatvora. Preminut će 1987. godine u zatvoru Spandau. Albert Speer, pravi tvorac robovskog rada, osuđen je na 20 godina zatvora. Njegov podređeni, Fritz Sauckel, dobio je smrtnu kaznu. Von Papena, Schachta i Fritzschea sud je proglasio nevinima po točkama optužnice. Noć sa 15. na 16. listopada 1946. godine određena je za vrijeme izvršenja izrečenih smrtnih kazni. Nakon što mu je odbijena molba da bude strijeljan i umre časnom vojničkom smrću, Göring je u svojoj samici pregrizao kapsulu cijanida i umro. Nikada nije otkriveno tko mu ju je dao. Svega nekoliko sati prije izvršenja smrtne kazne, u još jednom dramatičnom činu, Göring se svojim samoubojstvom želio narugati Saveznicima kako je to činio tijekom cijelog suđenja. Pogubljenja deseterice optuženih izvršeno je u gimnastičkoj dvorani unutar zatvora. *Deset ljudi za 103 minute. To je brz posao.* Tako je svoj zadatak opisao krvnik J. C. Wood. Osuđenici na zatvorske kazne morali su očistiti gimnastičku dvoranu gdje su upravo bili obješeni njihove „stranačke kolege“. Tijela jedanaestorice mrtvaca američka je vojska prevezla u koncentracijski logor Dachau gdje ih je kremirala, a pepeo je prosut u potok Conventzbach kraj Münchena, kako ne bi postojalo nikakvo svetište koje bi čuvalo uspomene na ubojice milijuna ljudi.⁴⁵

⁴⁴ Neave, A., *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju*, str. 273.

⁴⁵ Isto, str. 274.

Upoznavajući se pobliže s literaturom vezanom za Nürnberški proces došao sam do novih saznanja te na kraju i do podvojenog mišljenja vezanog za sami proces. Kao prvo, suđenje nacističkim vođama u Nürnbergu bilo je potrebno kako bi se osudila i zapečatila nedavna prošlost, te navijestilo novo razdoblje u međunarodnom pravu i politici, okrenuto protiv tiranije i agresije. U pitanju je bila presuda protiv nacizma. Nürnberški proces prisilio je naciste da sami sebe osude. Da nije bilo Nürnberškog procesa možda se nikada ne bi saznala potpuna istina o zločinačkim planovima nacista. Suđenje je pokazalo i pravu narav tih ljudi. Otkriveni zločini bili su besprimjereni u svjetskoj povijesti. Osuda takvih zločina i ljudi koji su ih počinili vječno je upozorenje svim generacijama da se takva zvjerstva ne smiju više nikada ponoviti. S druge strane, samo suđenje je u nekim svojim elementima imalo karakteristike hollywoodskog showa. Stotine novinara koji su prisustvovali suđenju, svakodnevno su izvještavali ljude diljem svijeta o tijeku procesa, često iskrivljavajući samu sliku o sudionicima procesa. Iako je optuženima bilo dopušteno da se pošteno brane, od početka je bilo jasno da će najviši nacistički dužnosnici završiti na vješalima. Samo vrijeme održavanja suđenja, ni tri mjeseca nakon završetka II. svjetskog rata, i napete okolnosti koje su vladale u to vrijeme također idu protivno suđenju. Saveznici nisu imali „moralno pravo“ da kao pobjednici sude poraženim nacistima. Masakr u Katynskoj šumi, bombardiranja Dresdena, Hirošime i Nagasakija, uništavaju tvrdnju o sveopćoj pravednosti na kojoj su Saveznici temeljili suđenje nacistima. Iako cinički rečena, tvrdnja Hermanna Göringa da će pobjednik uvijek biti sudac, a pobijeđeni optuženi, u konačnici se pokazala istinitom. No unatoč nekoliko „mrlja“ koje je iza sebe ostavio, Nürnberški proces je s povijesnog gledišta bio potreban ponajviše kako bi se za buduće generacije uklonio bilo kakav rizik ponovnog buđenja nacizma i oruđa njegove vladavine.

6. Prilozi

Prilog 1. Optuženička klupa s glavnim nacističkim ratnim zločincima⁴⁶

⁴⁶ http://www.jewishvirtuallibrary.org/images/nuremberg_defendants

Prilog 2. Glavni tužitelj SAD-a Robert H. Jackson prilikom uvodnog govora⁴⁷

⁴⁷ <http://vivovoco.rsl.ru/VV/BOOKS/LEBEDEVA/JACKSON.GIF>

Prilog 3. Albert Speer daje iskaz pred sudom⁴⁸

⁴⁸ http://www.nuernberg.de/imperia/md/museen/bilder/bildarchiv/schwurgerichtssaal/speer_zeugenaussage_vs.

Prilog 4. Hermann Göring na klupi za svjedoke⁴⁹

⁴⁹ <http://media.masslive.com/breakingnews/photo/daddario-goering-2a2d9a58c359ce34>

Tablica 1. Pregled presuda i kazni⁵⁰

Optuženi	Presude po točkama optužnice				Kazne
	I	II	III	IV	
Hermann Göring	K	K	K	K	Smrt vješanjem
Rudolf Hess	K	K	NK	NK	Doživotni zatvor
Joachim von Ribbentrop	K	K	K	K	Smrt vješanjem
Wilhelm Keitel	K	K	K	K	Smrt vješanjem
Ernst Kaltenbrunner	NK	-	K	K	Smrt vješanjem
Alfred Rosenberg	K	K	K	K	Smrt vješanjem
Hans Frank	NK	-	K	K	Smrt vješanjem
Wilhelm Frick	NK	K	K	K	Smrt vješanjem
Julius Streicher	NK	-	-	K	Smrt vješanjem
Walter Funk	NK	K	K	K	Doživotni zatvor
Fritz Sauckel	NK	NK	K	K	Smrt vješanjem
Alfred Jodl	K	K	K	K	Smrt vješanjem
Arthur Seyss-Inquart	NK	K	K	K	Smrt vješanjem
Albert Speer	NK	NK	K	K	20 godina
Constantin von Neurath	K	K	K	K	15 godina
Baldur von Schirach	NK	-	-	K	20 godina
Erich Raeder	K	K	K	-	Doživotni zatvor
Karl Dönitz	NK	K	K	-	10 godina
Hjalmar Schacht	NK	NK	-	-	Osloboden
Franz von Papen	NK	NK	-	-	Osloboden
Hans Fritzsche	NK	-	NK	NK	Osloboden
Martin Bormann *	NK	-	K	K	Smrt vješanjem

K – Kriv

NK – Nije kriv

* u odsutnosti

⁵⁰ Neave, Airey, *Nuernberg: osovno svjedočanstvo o suđenju glavnim nacističkim ratnim zločincima 1945-1946. godine*, Globus, Zagreb 1980. str. 293.

7. Popis literature

1. Alexandrov, Victor, *Mafija esesovaca*, Globus, Zagreb 1982.
2. Gilbert, Gustave M., *Veliki zločinci (Nürnberški dnevnik)*, NIP, Zagreb 1954.
3. Knopp, Guido, *Hitlerovi pomoćnici*, Profil, Zagreb 2007.
4. Knopp, Guido, *Hitlerovi zločinci*, Profil, Zagreb 2011.
5. Mazower, Mark, *Mračni kontinent: europsko dvadeseto stoljeće*, Prometej, Zagreb 2004.
6. Neave, Airey, *Nuernberg: osnovno svjedočanstvo o suđenju glavnim nacističkim ratnim zločincima 1945-1946. godine*, Globus, Zagreb 1980.
7. Rees, Laurence, *Auschwitz: nacisti i "konačno rješenje"*, Golden marketing, Zagreb 2005.
8. Walters, Guy, *Lov na zločince: kako su pobjegli nacistički ratni zločinci i potraga da ih se privede pravdi*, Naklada Ljevak, Zagreb 2009.

8. Popis priloga

1. Prilog 1. Optuženička klupa s glavnim nacističkim ratnim zločincima

http://www.jewishvirtuallibrary.org/images/nuremberg_defendants

2. Prilog 2. Glavni tužitelj SAD-a Robert H. Jackson prilikom uvodnog govora

<http://vivovoco.rsl.ru/VV/BOOKS/LEBEDEVA/JACKSON.GIF>

3. Prilog 3. Albert Speer daje iskaz pred sudom

http://www.nuernberg.de/imperia/md/museen/bilder/bildarchiv/schwurgerichtssaal/speer_zeugenaussage_vs.

4. Prilog 4. Hermann Göring na klupi za svjedoke

<http://media.masslive.com/breakingnews/photo/daddario-goering-2a2d9a58c359ce34>

5. Tablica 1. Pregled presuda i kazni

Neave, Airey, *Nuernberg: osovno svjedočanstvo o suđenju glavnim nacističkim ratnim zločincima 1945-1946. godine*, Globus, Zagreb 1980. str. 293.